

KSIAŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

Agrarnye rieformy w stranach wostoka (Reformy agrarne w krajach wschodu). Moskwa 1961, Izd. Wostocznoj Litieratury, s. 236.

Praca zbiorowa, wykonana w Instytucie Narodów Azji Akademii Nauk ZSRR, dotyczy jednego z najbardziej aktualnych zagadnień współczesnego wschodu. Po ogólnym wprowadzeniu w problematykę, szczegółowo oceniono reformy rolne przeprowadzone w Indii, Burmie, Płd. Wietnamie, Japonii, Płd. Korei, Zjedn. Republice Arabskiej, Iraku, Turcji oraz Iranie. Omówiono przy tym prawodawstwo agrarne, charakter i społeczno-ekonomiczne skutki przeprowadzonych reform rolnych. Praca zawiera sporo uogólnień i wniosków teoretycznych, wysnutych z bogatego materiału faktycznego.

Une agriculture de plus en plus capitalis   (Rolnictwo coraz bardziej intensyfikowane). Geneve 1961, Nations Unies, T. I — s. 168, T. II — s. 169—371.

Wydawnictwo obejmuje dane za 10 lat (1950—1959), dzięki czemu uzyskano pełniejszy obraz rolnictwa europejskiego w tym okresie. Upřednio wydawano sprawozdania za poszczególne lata; ukazało się ich 3 (za lata 1953—1958). Materiały do obecnej publikacji (tak samo jak i do sprawozdań) zostały zebrane na podstawie kwestionariuszy wysyłanych do poszczególnych krajów. Tematykę części pierwszej skoncentrowano na danych dotyczących produkcji, nakładów i dochodów rolnictwa europejskiego. Scharakteryzowano również sprawozdawczość i statystykę sektora rolniczego oraz podano szczegółowe objaśnienia stosowanej terminologii. Dla uzyskania dokładniejszych danych produkcję liczono nie tylko w cenach bieżących, lecz także niezmiennych. Część drugą publikacji stanowią materiały nadesłane przez poszczególne kraje (ogółem 20).

ALLEN G. R.: Agricultural Marketing Policies (Polityka rynku rolnego). Oxford 1959, B. Blackwell, s. 336.

Charakterystyczne dla ujęcia tematu jest potraktowanie jako synonimów wyrazów „marketing” i „distribution”. W pierwszych 3 rozdziałach oraz w 7 i 11 omówione są takie zagadnienia jak: zakres i przedmiot badań polityki rynku rolnego, różnice ekonomiczne i koszty oraz wahania produkcji rolnej, ogólne założenia polityki rządu oraz wybrane problemy rynku rolnego. W pozostałych rozdziałach omówiono rynki poszczególnych artykuł  w rolnych, m. in. cykliczne kształtowanie się produkcji i cen bydła, owiec i trzody chlewnej, krótkookresowe wahania na rynku warzywnym, specyfikę rynku owocowego, rynek artykuł  w tłuszczowych i produktów mleczarskich. Większość rozważań dotyczy Wielkiej Brytanii, z tym, że przy analizie sytuacji w zakresie niektórych artykuł  w bierze się pod uwagę kraje dostarczające te artykuły, np. Włochy i Holandię (owoce), USA (tłuszcze) oraz Nową Zelandię i USA (artykuły mleczarskie).

BURI  NOV   K., SAZIMA V., SLABY A.: Pl  nov  n   rozvoje zem  delsk   v  roby v okrese (Planowy rozwój sp  dzielczej produkcji rolnej w powiecie). Praha 1959, St  tn   Zem  d. Nakl., s. 232.

Tematem publikacji jest planowanie i rejonizacja oraz analiza warunk  w rozwojowych sp  dzielczej produkcji rolnej. Badania przeprowadzono na konkretnym powiecie — Brandys nad   ab   — w latach 1954—1957, a uzyskane materiały podano w postaci opisowej, statystycznej i graficznej. Badania te maj   m. in. stanowić pomoc innym powiatom w planowej organizacji sp  dzielczej produkcji rolnej.

Ceny na produkty sielskowo choziajstwa i na iskusstwiennyye udobrienija w 1959/60 godu (Ceny produkt  w rolnych i nawoz  w sztucznych w roku 1959/60). Genewa 1960, Organ. Objed. Nacji. s. 72 + aneks s. 60.

Dziesiąty z kolei zeszyt materiałów, publikowanych przez Komisję Europejską ONZ i FAO w Genewie, składa się z uwag wstępnych oraz materiałów opisowo-statystycznych i tabel (w załączniku). W materiałach dotyczących Europy Zachodniej znajdujemy charakterystykę zmian w polityce cen artykułów rolnych oraz omówienie podstawowych kierunków dynamiki cen. Spośród głównych produktów rolnych podano ceny: pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa, kukurydzy, ziemniaków, buraków cukrowych, bydła i trzody chlewnej, jaj oraz mleka. W dalszym ciągu materiałów scharakteryzowano czynniki wpływające na kształtowanie się kosztów własnych, przede wszystkim nawozów sztucznych i płacy roboczej. W materiałach dotyczących Europy Wschodniej analogiczne elementy podano dla poszczególnych krajów, a mianowicie: Związku Radzieckiego, Czechosłowacji, Węgier i Polski.

ENGEL E., DENSMANN H.: *Agrarpolitik und Agrarmarkte in der EWG* (Polityka rolna i rynki rolne Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej — EWG). Hamburg 1959, P. Parey, s. 110.

Autorzy nawiązują do wydanej przez nich w 1957 r. publikacji pt. „Rolnictwo we Wspólnym Rynku” (*Agrarwirtschaft im gemeinsamen Markt*), w której omówiono przewidywane podówczas oddziaływanie Wspólnego Rynku na zachodnionieemieckie rolnictwo i aprowizację. Zgromadzone w międzyczasie przez EWG dane statystyczne wraz z międzynarodowym materiałem liczbowym i ogłoszonymi na tej podstawie publikacjami, pozwoliły autorom skonfrontować ówczesnie wyrażone pośledy z ukształtowaną w międzyczasie sytuacją. Zwłaszcza idzie o integrujące oddziaływanie międzynarodowych organizacji na politykę rolną poszczególnych krajów, a przez to samo — kształtowanie się rynków i cen rolnych. Wychodząc z tych założeń autorzy omówili w części I swej pracy zakres oddziaływania na zachodnio-niemiecką politykę rolną kilkunastu kapitalistycznych organizacji międzynarodowych, od Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej, poprzez instytucje i organizacje finansowe i bankowe oraz wspólnotę węgla i stali — do Euratomu.

W części II omówione zostały: stan, podstawowe problemy i perspektywy rynku głównych produktów rolnych w zakresie polityki zbożowej, cukrowniczej, hodowlanej i mięsnej oraz mlecznej. W stanowiącej załącznik części III podano w nader plastycznej formie schematy organizacyjne i tabele ukazujące wszystkie przedstawione w publikacji powiązania i układy członkowskie.

Handbuch der Landtechnik (Poradnik techniki rolnej). Hamburg 1961, P. Parey, s. 1046.

Obszerny i pod każdym względem nowoczesnie ujęty — tak w treści jak w metodzie podania materiału teoretycznego i praktycznego — poradnik mechanizacji i motoryzacji rolnictwa.

Zarówno rolnik-praktyk jak doradcy-agronomowie, pracownicy naukowci i młodzież studiująca, znajduje w tej obszernej publikacji ocenę znaczenia i stanowiska techniki w rolnictwie i jej podstaw energetycznych (siła ludzka, zwierzęca i zmotoryzowana, energia elektryczna) oraz mechanizacji robót polowych i podwórzowych,

HUFFNAGEL H. P.: *Agriculture in Ethiopia* (Rolnictwo w Etiopii). Rome 1961, FAO, s. 484.

W związku z coraz szerszym zainteresowaniem i bliższymi kontaktami z krajami afrykańskimi — może zainteresować publikacja FAO o rolnictwie abisyńskim. Po wprowadzeniu w ogólne zagadnienia i specyfikę Etiopii, jej warunki przyrodnicze i ekonomiczne — szczegółowo potraktowano: produkcję roślinną i zwierzęcą, metody uprawy roli i roślin, hodowlę, prowadzenie gospodarstwa, produkcję towarową i stosunki rynkowe, gospodarkę leśną i rybą oraz instytucje rolnicze i służbę rolą (m. in. administrację rolą, stosunki kredytowe, placówki naukowo-badawcze i doświadczalne oraz nauczania). Publikację uzupełnia bogaty materiał statystyczny oraz ilustracyjny, mapy, bibliografia przedmiotu, specyficzne słownictwo, miary, wagi, kalendarz etiopski itd.

JEWSIEJENKO P. M.: *Ekonomia i organizacja socjalistyczoskowsielskochozjaistwiennowo proizwodstwa* (Ekonomia i organizacja socjalistycznej produkcji rolnej). Moskwa 1961, Sielchozgziz, s. 640.

Książka pomocnicza przeznaczona dla średnich szkół rolniczych. W wyższych szkołach rolniczych wyklada się odrębnie ekonomikę socjalistycznego rolnictwa oraz organizację produkcji w socjalistycznych przedsiębiorstwach rolnych. W zwią-

zku z tym materiałem ujęto w dwu odpowiadających temu podziałowi częściach. W części I omówiono system socjalistycznego rolnictwa, jego zasoby, sposoby podniesienia wartości gleb, bazę techniczną, sposoby intensyfikacji rolnictwa, jego planowanie, rozmieszczenie i specjalizację, ekonomikę produkcji roślinnej i zwierzęcej, reprodukcję rozszerzoną i nagromadzanie. W części II omówiono socjalistyczną organizację produkcji rolniej, organizacyjno-gospodarcze podstawy sowchozów i kołchozów, różne systemy prowadzenia i specjalizację gospodarstw oraz powiązania poszczególnych gałęzi produkcji rolniej, optymalną wielkość gospodarstw, planowanie wewnętrzne, środki produkcji, którymi rozporządzają gospodarstwa, organizację obsługi techniczno-produkcyjnej gospodarstw przez RTS, organizację i normowanie pracy oraz jej opłatę, organizację prac polowych, ogrodnictwa, sadownictwa, produkcji zwierzęcej i gospodarstw pomocniczych, globalną produkcję, finansowanie, koszty własne i rozrachunek gospodarczy, organizację zarządzania oraz analizę działalności gospodarczej.

KALISCH K. M.: *Zur Planungsmethodik ländlicher Gebiete* (Metoda planowania przestrzennego). Berlin 1961, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 168.

W zeszyte VII serii prac z zakresu ekonomiki rolniej autor podejmuje próbę rozwinięcia metody przestrzennego planowania socjalistycznego w zakresie zagospodarowania obszarów rolniczych, biorąc pod uwagę perspektywy rozwoju produkcji rolniej i jej związki z innymi dziedzinami gospodarki narodowej. Prócz zagadnień ekonomicznych uwzględniono również zaplanowanie urządzeń socjalnych i kulturalnych oraz związanego z tym budownictwa. W ten sposób zagadnienia planowania obszarów i sieci osiedli rolniczych rozważa się kompleksowo wraz z planowaniem całej gospodarki narodowej. Przyjęte założenia teoretyczne zostały w pracy omówione na przykładzie okręgu MTS Gólsz, jego warunków naturalnych, ekonomicznych zasobów i perspektyw rozwojowych tak w zakresie produkcji rolniej, podanej wg poszczególnych gałęzi, jak i przemysłowej.

KOZMA I.: *Sielskoje choziajstwo Rumynskoj Narodnoj Respubliki na puti socializma* (Rolnictwo Rumuńskiej Republiki Ludowej na drodze do socjalizmu). Moskwa 1961, Uzd. Social. Ekon. Litier, s. 100.

Tłumaczenie popularnej publikacji rumuńskiej próbującej dać syntetyczny obraz rozwoju rolnictwa w zestawieniu z jego niskim stanem w okresie przedwojennym. Szczegółowiej zostały potraktowane zagadnienia państwowych gospodarstw rolnych i stacji maszynowo-tractorowych, przewagi gospodarstw spółdzielczych nad indywidualnymi, sposobów podniesienia produkcji roślinnej i zwierzęcej oraz podniesienia dobrobytu chłopstwa pracującego, jak również dalszego rozwoju rolnictwa w pięciolatce 1960—1965 oraz w planie perspektywicznym.

LOK H. S.: *An Enquiry into the relationships between changes in over-all productivity and real net return per farm and between changes in total output and real gross return canadian agriculture 1926—1957* (Badania w sprawie stosunków zachodzących między zmianami produktywności globalnej w przeliczeniu na jedno gospodarstwo, a realnym dochodem netto oraz pomiędzy zmianami produkcji globalnej i przychodem realnych brutto rolnictwa kanadyjskiego w latach 1926/1957). Ottawa 1961, Technical Publ. Canada Department of Agriculture, s. 178.

Po ogólnym wprowadzeniu w zagadnienie oraz w niektóre sprawy szczegółowe (jak np. produkcję globalną, stosowane wskaźniki i relacje) autor podaje metodę oceny zbiorczych indeksów globalnych nakładów i dochodów w rolnictwie kanadyjskim w latach 1926—1957. Do nakładów zaliczono m. in. pracę, kapitał obrotowy, maszyny, nasiona, nawozy, energię elektryczną itd. Dochody liczono dwójako — w cenach hurtowych (lata 1926—1957) oraz wg cen płaconych producentom w latach 1935—1957. Na tej podstawie wyprowadzono wskaźniki oraz podano metody stawiania hipotez co do wzajemnych stosunków pomiędzy wymienionymi w tytule wielkościami. Praca bogato ilustrowana danymi statystycznymi oraz wykresami.

MILANI FR.: *Consorti reali in agricoltura* (Zrzeszenia dotyczące nieruchomości rolnych). Parte speciale, Milano 1961, Dott. A. Gluffrè, s. 355, Istituto di Diritto Agrario Internazionale e Comparato.

Instytut Międzynarodowego i Porównawczego Prawa Rolnego wydał pracę, w której autor zajmuje się kolejno następującymi zrzeszeniami: 1) zrzeszenia zagospodarowujące nieużytki, ich osobowość prawną, zadania zależne od zagospoda-

rowywanego terenu, 2) zrzeczenia komasacyjne, ich organizacja i istota prawna oraz obowiązki, 3) zrzeczenia melioracyjne, zakres ich działalności w odróżnieniu od zrzeczeń zagospodarowujących nieużytki, 4) zarządzenia i ustawy dotyczące pomniejszych zrzeczeń jak użytkowania wody publicznej i prywatnej, dróg itp. 5) wreszcie zrzeczenia nietypowe, jak np. hydrauliczne, ochrony upraw itd.

Niedielimye fondy kołchozow (Fundusze niepodzielne w kołchozach). Moskwa 1960, Sielchozgiz, s. 421.

Praca zbiorowa pod red. P. N. Pierszina, wykonana w Instytucie Ekonomiki Ukraińskiej SRR, traktuje o zagadnieniach: funduszy niepodzielnych i sposobach zbliżenia własności kołchozowej do ogólnonarodowej, tworzenia tych funduszy, ich dynamiki i struktury, roli środków pieniężnych i kredytu w reprodukcji funduszy niepodzielnych, środków energetycznych, maszyn i narzędzi, bydła roboczego i produkcyjnego, roślin wieloletnich, budynków i urządzeń, funduszy międzykołchozowych. Materiał faktyczny został zaczerpnięty z kołchozów okręgu chersońskiego, zaś 7-letni plan rozwoju funduszy niepodzielnych omówiono na przykładzie kołchozu „Ukraina” okręgu chmielnickiego.

Obzor sielskochoziajstwiennowo położenija w Jewropie na koniec 1960 goda (Przegląd sytuacji rolnictwa w Europie pod koniec 1960 r.). Genewa 1961, Organizacja Obiedienionnych Nacji, s. 152.

Publikacja jest zbiorem materiałów przygotowanych przez Sekretariat Europejskiej Komisji Ekonomicznej FAO oraz komunikatów 23 krajów europejskich i Stanów Zjednoczonych na XII Sesję FAO, która się odbyła w dniach od 28. XI do 2. XII, 1960 r. Zawiera przegląd: stanu rolnictwa w krajach członkowskich, sytuacji na rynkach artykułów rolnych i ocenę najbliższych perspektyw, a w szczególności rynku zbożowego, artykułów mięsnych i żywca, mleczarskich, warzyw i ziemniaków. Jak zazwyczaj, publikacja ma charakter statystyczno-opisowy.

Osiągnięcia nauk ekonomiczno-rolniczych (próba oceny). Warszawa 1961, PWRiL, s. 271. Zeszyty Problemowe Postępów Nauk Rolniczych. Zeszyt 29. PAN.

Materiały Sesji Naukowej Komitetu Ekonomiki Rolnictwa Wydziału V PAN, poświęconej przeglądowi osiągnięć nauk ekonomiczno-rolniczych (Poznań 4–6 II. 1960 r.). Zeszyt zawiera teksty wygłoszonych referatów: A. Brzozy pt. „Przesłanki rozwoju nauk ekonomiczno-rolniczych”, W. Nowickiego — „Ocena osiągnięć nauk ekonomiczno-rolniczych” i R. Manteuffla — „Niektóre szczególnie ważne kierunki badań w naukach ekonomiczno-rolniczych w Polsce” oraz dyskusję i wnioski. W referatach scharakteryzowano osiągnięcia nauk ekonomiczno-rolniczych za okres 40 lat i na tej podstawie przedstawiono wnioski ogólne dotyczące kierunków i programu badań naukowych oraz wnioski szczegółowe precyzujące tematykę badań.

Zeszyt zamyka bibliografia zawierająca 1476 pozycji książkowych, artykułowych i maszynopisów z lat powojennych z zakresu zagadnień ekonomiki rolnej.

PAWŁOW I. W.: **Kołchoznoje prawo** (Prawo kołchozowe). Moskwa 1960, Gos. Izdat. Jurid. Litier., s. 371. Institut Gosudarstwa i Prawa Akad. Nauk SSSR.

Podręcznik wydany przez Instytut Państwa i Prawa Akad. Nauk ZSRR dla uczelni prawniczych i wydziałów prawnych uniwersytetów. Zawiera on systematyczny wykład zagadnień prawa kołchozowego, a więc jego przedmiot i system oraz zasadnicze typy kolektywnych gospodarstw chłopskich (kołchozów), źródła prawa kołchozowego, formy prawne zarządzania kołchozami, prawa członków i podstawy prawne użytkowania ziemi oraz własności kołchozowej, prawne unormowanie działalności gospodarczej kołchozów, prawne formy organizacji pracy w kołchozach i jej wynagradzania, sprzedaży produkcji oraz podziału dochodów, organy zarządzania sprawami kołchozowymi, wreszcie sytuację prawną gospodarstwa przyzagrodowego.

Probleme der ökonomischen Beurteilung natürlicher Standorte (Problemy ekonomicznej oceny środowiska naturalnego). Berlin 1961, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 112, Zeitschrift für Agrarökonomik, Sonderheft 1/1961.

Wydane drukiem materiały sympozjum zorganizowanego w Berlinie w dn. 15–18. XII. 1960 r. przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa Niemieckiej Akademii

Nauk Rolniczych. Sympozjum to zostało szczegółowo omówione w nrze 3 z 1961 Zagadnień Ekonomiki Rolnej (str. 142—148), przez polskich uczestników narady.

Sielskoje choziajstwo Wostocznoj Sibirii (Rolnictwo Wschodniej Syberii). Moskwa 1960, Akad. Nauk ZSRR, s. 426, 1 mapa, Rozwicie Proizwoditelnych Sił Wostocznoj Sibirii.

Jeden z 13 tomów, opracowanych przez Komitet do Badania Sił Wytwórczych Kraju Akademii Nauk ZSRR (Oddział syberyjski), i Wszechzwiązkową Akademię Nauk Rolniczych im. W. I. Lenina, zawiera materiały przygotowane na Sesję Naukową zorganizowaną przez Akademię Nauk wraz z Komisją Planowania i Radą Ministrów ZSRR. Sesja odbyła się w Irkucku przy udziale 35 akademików i 40 pracowników nauki, działaczy gospodarczych, specjalistów różnych dziedzin, przedstawicieli sownarchozów itd. Na treść tomu składa się 39 referatów dotyczących podstawowych problemów i zadań rolnictwa, ekonomiki i administracji poszczególnych rejonów Wschodniej Syberii oraz dyskusja i powzięte uchwały. Omówiono w nich całokształt zagadnień dotyczących bogatych i różnorodnych zasobów naturalnych Wschodniej Syberii, produkcji rolnej, aktualnego stanu rolnictwa oraz jego perspektyw rozwojowych z uwzględnieniem specjalizacji poszczególnych rejonów.

Społeczno-ekonomiczna struktura wsi w Polsce Ludowej (Wyniki badań ankietowych). Warszawa 1961, PWRiL, s. 245. Instytut Ekonomiki Rolnej.

Opublikowane wyniki ankiety przeprowadzonej przez Instytut Ekonomiki Rolnej w 1957 r., są kontynuacją badań ankietowych z lat 1947 i 1952. Mimo, że treść ankiety, zależnie od potrzeb, ulegała zmianom, cenną rzeczą jest trzykrotne powtórzenie badań na przestrzeni 10 lat w tych samych rejonach. Na całość składają się następujące opracowania: B. Gałęskiego pt. Zmiany społeczno-ekonomicznej struktury wsi w Polsce Ludowej, M. Póhoskiego pt. Reprezentatywność materiałów ankietowych IER w 1957 r. oraz materiały zawierające dane dotyczące struktury obszarowej gospodarstw chłopskich, jej zmian, zróżnicowania produkcyjnego, charakterystyki wydzielonych grup społecznych, zróżnicowania społecznego gospodarstw małorolnych w 1957 r., wychodźstwa ze wsi do miast w rejonie środkowo-zachodnim, struktury gospodarstw domowych. Publikację zamyka charakterystyka 80 badanych wsi.

TEPICHT J.: Doświadczenia a perspektywy rolnictwa. RYCHLIK T.: Problemy rozwoju PGR. Warszawa 1961, „Książka i Wiedza”, s. 240.

W części I autor omawia rozwój rolnictwa polskiego, zmiany w strukturze społecznej wsi i rolnictwa, doświadczenia ze spółdzielczością produkcyjną oraz nowe sposoby oddziaływania na społeczno-gospodarcze stosunki na wsi i w rolnictwie, jak np. kółka rolnicze i Fundusz Rozwoju Rolnictwa. Przeanalizowanie wyżej wymienionych zagadnień pozwala zdać sobie sprawę z problemów stojących przed rolnictwem, z trudności i sprzeczności w rozwoju wsi i rolnictwa w obecnym okresie, jak również na wyrobienie sobie poglądu na dalsze kierunki rozwojowe.

W części II T. Rychlik rozważa rolę i zadania PGR: w zagospodarowywaniu ziemi, produkcji, zaopatrzeniu ludności oraz jako ośrodków kultury rolnej. Następnie analizuje problemy rentowności PGR, system ich organizacji i zarządzania oraz stosunek do gospodarki chłopskiej. Autor zwraca przy tym uwagę na trzy czynniki, które utrudniają dokonanie właściwych obliczeń ekonomicznej efektywności PGR, są to mianowicie: siła nabywcza pieniądza, poziom i system cen (np. obowiązkowe dostawy, skup ponadobowiązkowy, kontraktacja, wolny rynek) oraz różne systemy rachunkowości w PGR, ulegające niejednokrotnie zmianom.

TŁOCZEK I.: Zespołowa odbudowa wsi Stamirowice w powiecie grójckim (Analiza i wnioski). Warszawa 1960, Politechnika Warszawska, s. 76 + tabl.

Monografia odbudowy systemem zespołowym zniszczonej przez pożar w 1957 r. wsi Stamirowice, opracowana przez Katedrę Architektury i Planowania. Wsi Politechniki Warszawskiej na zlecenie Ministerstwa Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych. Monografia ta miała na celu dokonanie analizy całokształtu spraw składających się na odbudowę wsi, a mogących posłużyć do szerszego zastosowania i stanowić przyczynek do teorii budownictwa osiedli wiejskich. W celu dokonania tej analizy zbadano położenie wsi Stamirowice, stosunki ludnościowe, rolnictwo, usługi gospodarcze i kulturalno-społeczne, plan zagospodarowania przestrzennego, budynki mieszkalne i inwentarskie, organizację odbudowy wsi, ekonomikę budownictwa — przy czym zwrócono specjalną uwagę na zależność

kosztów inwestycyjnych od dochodu i nadwyżek uzyskiwanych przez gospodarstwa oraz analizę układu funkcjonalnego planu osiedla i jego związku z gospodarką rolną. Rzecz bogato ilustrowana mapami sytuacyjnymi, wykresami i rysunkami.

TRAPIEZNIKOW S.: Istoriczeskij opyt KPSS w socialisticheskom priobrazovanii sielskowo choziajstwa (Historyczne doświadczenie KPZR w socjalistycznym przekształceniu rolnictwa). Moskwa 1959, Gos. Izdat. Polit. Litier. s. 448.

Na podstawie materiałów dokumentarnych autor omawia całokształt zagadnień związanych z przygotowaniem, podjęciem i przeprowadzeniem kolektywizacji, jako historycznej konieczności. Mimo uwzględnienia ostatniego etapu rozwoju gospodarki kolchozowej zagadnienie ujęte jest raczej tradycyjnie, ze szczególnym uwzględnieniem politycznej i organizacyjno-gospodarczej roli MTS. Bogatą bibliografię przedmiotu ujęto w następujący sposób: klasycy marksizmu-leninizmu, referaty i wystąpienia partii i rządu, rezolucje i stenogramy ze zjazdów, konferencji i posiedzeń plenarnych KC oraz zjazdów przedstawicieli kolchozów i posiedzeń innych organów, materiały i opracowania statystyczne dotyczące kolektywizacji, dokumenty i materiały archiwalne oraz periodyki.

Über die wirtschaftliche Rechnungsführung in der LPG (O rachunkowości w spółdzielniach produkcyjnych). Berlin 1961, VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, s. 164.

Treścią publikacji wydanej przez Min. Rolnictwa NRD jest protokół z konferencji odbytej w dn. 12—14. VII. 1960 r. w sprawie rachunkowości w LPG. Protokół ujęto w postaci indywidualnych wypowiedzi 27 uczestników narady: pracowników LPG (przeważnie przewodniczących i głównych księgowych), pracowników naukowych Akademii Nauk Rolniczych i Wyższej Szkoły Spółdzielczości Produkcyjnej w Misni oraz przedstawicieli ministerstwa. Na konferencji omówiono całokształt zagadnień związanych ze znaczeniem rachunkowości dla doskonalenia metod kierowania spółdzielniami i osiągania przez nie najwyższych wyników przy najniższych nakładach.

WHETHAM E. H.: The Economic Background to the Agricultural Policy (Podłoże ekonomiczne polityki rolnej). Cambridge 1960, The Univer. Press, s. 143.

Jak sama autorka podaje we wstępie — zamierza ona przeanalizować politykę rolną w sposób dostępny dla studentów rolnictwa, praktyków rolników oraz innych osób interesujących się planowaniem rolnictwa. Za najistotniejsze czynniki wpływające na politykę rolną uważa autorka zmiany w technice rolnej oraz zmiany w dochodach ludności zakupującej produkty rolne. Egzemplifikacja pracy oparta jest w zasadzie na współczesnej historii Zjednoczonego Królestwa oraz na przykładach zaczerpniętych z innych krajów, dla zilustrowania różnych sił ekonomicznych oddziaływujących na kształtowanie się polityki rolnej.

Zagadnienia pasz przemysłowych. Poznań 1961, PWN s. 261, Roczniki i Sprawozdania PTE w Poznaniu, t. IX

Materiały Sesji Naukowej odbytej w dniach 13—14 maja 1960 r. w Poznaniu. Celem Sesji było przeanalizowanie zagadnień racjonalnego wyzyskania pasz przemysłowych, co wiąże się z dalszym, niedostarczenym dotąd, rozwojem produkcji roślinnej. Opublikowane teksty 29 referatów oraz w skrócie sprawozdanie z dyskusji i wnioski. Większość referatów traktuje o techniczno-ekonomicznych możliwościach zwiększenia bazy paszowej przez wykorzystanie produktów ubocznych poszczególnych przemysłów. We wnioskach położono nacisk na konieczność rozszerzenia i pełniejszego wykorzystania bazy paszowej, maksymalnego i optymalnego wykorzystania produktów ubocznych z przemysłu rolnego i spożywczego oraz nastawienia przemysłu fermentacyjnego, chemicznego i farmaceutycznego na produkcję składników do mieszanek paszowych.

ARTYKUŁY EKONOMICZNO-ROLNICZE

BRZOZA A.: Czynniki produkcji i ich substytucja w gospodarstwach chłopskich. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Planowania i Statystyki. Warszawa 1961, nr XXX, s. 37—56; streszczenie rosyjskie i angielskie.

Autor daje obszerną analizę substytucji czynników produkcji — obszaru użytkowanego, pracy i nakładów materiałowo-pieniężnych w gospodarstwach chłopskich. Wykorzystuje w tym celu materiały rachunkowości rolniczej IER. Rozpatrując substytucję zachodzącą między obszarem użytkowanym a pracą widzi tu silne wzajemne powiązanie, co wywiera decydujący wpływ na ekonomikę gospodarstwa chłopskiego. Zależność pomiędzy nakładami materiałowo-pieniężnymi z jednej strony, a pracą i obszarem użytkowanym z drugiej strony, występowała w warunkach słabego wyposażenia technicznego gospodarstw, przy tym zaznaczyła się mniej wyraźnie.

Artykuł poprzedzony jest teoretycznymi rozważaniami na temat zagadnienia substytucji czynników produkcji, podaje szereg tabel statystycznych oraz ilustrowany jest wykresami.

DZIEWICKA M.: Wpływ zarobkowania chłopów-robotników na produkcję rolną. Ekonomista, nr 5, Warszawa 1961, s. 1100—1123; streszczenie rosyjskie i angielskie.

Na podstawie analizy obszernego materiału autorka dochodzi do wniosku, że w Polsce nie można mówić o jednokierunkowym wpływie pracy zarobkowej na poziom produkcji gospodarstw chłopów-robotników i na ich stosunek do gospodarstwa rolnego.

Zaznaczają się tu wyraźnie dwa kierunki: z jednej strony stopniowe odchodzenie od gospodarstwa, zmniejszenie intensywności, obniżenie produkcji, zmniejszenie ilości inwentarza, zmniejszenie obszaru; z drugiej strony — umacnianie się gospodarstwa pod wpływem pracy zarobkowej, inwestowanie w budynki i inwentarz, zwiększenie nakładów pieniężnych, zwiększenie obszaru.

Stosunek chłopów-robotników do gospodarstwa rolnego kształtuje się inaczej niż w krajach Zachodniej Europy i USA. Wiąż chłopów-robotników z gospodarstwem rolnym jest u nas jeszcze dość silna.

W Polsce nie istnieje proces wypierania drobnej gospodarki chłopskiej przez większą. Jest to związane z całokształtem polityki ekonomicznej Państwa, z rosnącym popytem na produkty rolnictwa, z niskim uzbrojeniem technicznym rolnictwa, w którym przeważa praca ręczna. To wszystko stwarza warunki, w których jeszcze jest możliwa konkurencja drobnej gospodarki z wielką.

HUNEK T., KWIATKOWSKI J., ŁUCZAK W.: Tendencje rozwojowe rolniczych spółdzielni produkcyjnych na tle roku 1960. Wieś Współczesna, Warszawa 1961, nr 11, s. 73—86.

Na koniec roku 1960 było zarejestrowanych 2072 spółdzielni, z czego podziału dochodu dokonało 1668. One to stanowią podstawę analizy.

Średnia wielkość spółdzielni wynosiła 136 ha, w porównaniu z poprzednimi okresami jest to nieznaczny wzrost. W systemie produkcji zaznaczyły się zmiany w kierunku zmniejszenia uprawy roślin zbożowych na rzecz upraw przemysłowych i pastewnych. Wzrosły plony zbóż, ziemniaków i buraków. Spółdzielnie dysponowały 2147 traktorami, jednakże 408 spółdzielni nie posiadało w ogóle traktorów. Obsada bydła na 100 ha wynosiła 39,3 sztuk, trzody 60,9 sztuk, przy tym zespołowy inwentarz stanowił tylko nieznaczny część — około 20% obsady. Dochód ogólny wynosił na 1 ha 2338 zł dochód podzielną na rodzinę 17 705 zł, wartość dniówki obrachunkowej 45,7 zł.

W końcu autorzy rozważają perspektywy rozwoju spółdzielni produkcyjnych, widząc je w przygotowaniu bazy społeczno-ekonomicznej przez rozwój masowych form organizacji chłopskich — kółek rolniczych, kół gospodyń wiejskich, różnych zrzeszeń spółdzielczych.

JAGIELSKI M.: **Główne zadania POM w latach 1961—1965 oraz środki zapewniające ich wykonanie.** Nowe Rolnictwo, Warszawa 1961, nr 14, s. 3—8.

Zadaniem POM jest stwarzanie warunków rozwoju dla szybko powstającej mechanizacji w PGR, spółdzielniach produkcyjnych i kółkach rolniczych. Przy tym POM muszą razem z użytkownikami ponosić współodpowiedzialność za stan techniczny i wykorzystanie parku traktorowo-maszynowego, pracującego w rolnictwie. W szczególności więc zadaniem POM jest remont traktorów i maszyn, a ponadto wykonywanie szeregu akcji usługowych instalacyjno-montażowych, elektro-instalacyjnych oraz usług tzw. gwarancyjnych i instruktażu dla użytkowników sprzętu. W swej działalności eksploatacyjnej POM mają skoncentrować się na tym typie prac, które mogą rolnictwu pomóc w produkcji. Prace polowe będą ograniczać się do zaspokojenia doraźnych potrzeb terenu, podobnie usługi transportowe. Należy natomiast rozwijać usługi POM w zakresie pomelioracyjnego zagospodarowania łąk i pastwisk, akcji ochrony roślin, wysiewu wapna i wylewu wody amoniakalnej. POM mogą też być wykorzystywane jako ogniwa zaopatrujące rolnictwo w części zamienne i paliwo. Do wykonania tak obszernych zadań usługowych dla rolnictwa POM posiadają dobrą kadre fachową, co daje gwarancję pomyślnego wywiązania się z zadań.

KARCZEWSKI Z.: **O tempie wzrostu produkcji rolnej.** Nowe Rolnictwo, Warszawa 1961, nr 14, s. 8—10.

Na podstawie analizy danych statystycznych o rozwoju produkcji rolnej w ostatnich pięciu latach autor dochodzi do wniosku, że w tym okresie tempo wzrostu produkcji było znacznie szybsze, niż kiedykolwiek przedtem w rolnictwie polskim. Wzrost produkcji pozwolił na pokrycie zwiększonych potrzeb wynikających z przyrostu ludności oraz umożliwił zwiększenie poziomu spożycia ludności.

Na podstawie porównania z innymi krajami podkreśla autor, że procentowe wskaźniki wzrostu produkcji rolnej w latach 1954/55—1958/59 należą do najwyższych w Europie (+15,5%), ustępując tylko Austrii i Belgii (+18% i 16,7%). Jako szczegół charakterystyczny autor podaje, że wzrost plonów, który w głównej mierze zdecydował o wzroście produkcji w ostatnim pięcioleciu — dokonał się po roku 1955 po uprzednim okresie lekkiej obniżki. Wskazuje to na skuteczne oddziaływanie polityki gospodarczej ostatnich lat.

KLAYMAN M. I.: **Index numbers of agricultural production** (Wskaźniki produkcji rolnej). Monthly Bulletin of Agricultural Economics and Statistics, Rome 1961, nr 9, s. 1—5.

Artykuł omawia zagadnienia statystyki rolniczej dla celów FAO, rozważane na zwołanej w tym celu konferencji w Rzymie w roku 1961. Dużo uwagi było poświęcone określeniu pojęcia rolnictwa. Ponadto były rozważane różne warianty sposobów określania produkcji roślinnej i zwierzęcej. Rozpatrywany też był program pracy FAO w zakresie statystyki. Przewiduje on między innymi rozpowszechnienie informacji o zasadach i technice opracowywania danych statystycznych opracowania międzynarodowych i krajowych systemów klasyfikacji statystycznej produkcji rolnej i obrotu rolniczego. Metody statystyczne mają być przekonsultowane również z rzeczoznawcami poszczególnych krajów. Konferencja zalecała współdziałanie w rozwoju statystyki rolniczej krajów członkowskich w drodze międzynarodowych i krajowych narad i podjęcia akcji szkoleniowej w tym zakresie.

KOLESNIEW S.: **Koncentracja i rozmiary produkcji w sowchozach i kołchozach** (Koncentracja i wielkość produkcji w sowchozach i kołchozach). Ekonomika Sielskowo Choziajstwa, nr 9, Moskwa 1961, s. 36—43.

Problem optimum i koncentracji sowchozów i kołchozów w zależności od rozmiarów związanej z tym produkcji nie został należycie rozwiązany. Istnieją na nowo zagospodarowanych ziemiach sowchozy o obszarze od 20 do 98 tys. ha. I odwrotnie, w licznych sowchozach i kołchozach koncentracja produkcji zwierzęcej w fermach nie osiągnęła należytego poziomu.

Ażeby określić optymalne granice koncentracji obszaru gospodarstw i związanej z tym wielkości produkcji, niezbędne jest, zdaniem autora, zbadanie osiągnięć sowchozów i kołchozów za okres co najmniej kilku lat i wyprowadzenie na tej podstawie wniosków.

W końcu artykułu podaje szereg wskaźników określających rozmiary koncentracji w zależności od środków produkcji i siły roboczej, traktując to jako zalecenie metodyczne i orientacyjne.

KONKIN J.: **Ekonomiczeskije pokazateli sowierszenstwa sielsko-choziajstwien-nych maszin** (Ekonomiczne wskaźniki jakości maszyn rolniczych). Izwiestja Timiriazienskoj Sielsko-Choziajstwiennoj Akademii, Moskwa 1961, nr 5, s. 207—216, wzmianka w języku angielskim.

Rozpatrując maszynę jako zespół elementów o różnym stopniu ich wytrzymałości i trwałości, autor wyodrębnia podstawową część stanowiącą trzon maszyny oraz części zamienne. Całe rozważania autor sprowadza do ustalenia ekonomicznej efektywności działania części podstawowej i części zamiennych. W tym celu posługuje się wzorami na określenie wartości pieniężnej elementów, ich trwałości (amortyzacji) oraz kosztów remontów. Pozwala to na eksperymentalne określenie współczynników ekonomicznej efektywności części stałych i zmiennych. Na tej podstawie autor wypowiada się przeciwko poglądom o korzyści szybkiego wycofywania maszyn wobec postępu technicznego, podkreślając konieczność maksymalnego ich wykorzystania przez stosowanie i usprawnienie kapitalnych remontów i zaopatrzenie w części zamienne.

LOM F.: **Intiensiwnost' sielskowo choziajstwa** (Intensywność rolnictwa). Za Socjalistyczeskiju Sielsko-Choziajstwiennuju Nauku, Praga 1961, nr 5, s. 443—469, streszczenie angielskie i niemieckie.

W obszernym artykule autor omawia zagadnienie intensywności rolnictwa w powiązaniu z rentownością i wynikami produkcyjnymi. Intensywność pojmuję autor jako określenie dynamiki procesu produkcyjnego w ciągu całego cyklu produkcyjnego, co jest zależne głównie od sprawności gospodarczej i dobrego kierownictwa.

Ocena intensywności możliwa jest po zakończeniu roku, gdy ujawnią się koszty własne i wyniki produkcyjne. Również i ze względu na specyfikę rolnictwa intensywność procesu produkcyjnego nie może być mierzona w krótkich odcinkach czasu — jak na przykład w przemyśle. Poza tym wchodzi tu w grę wpływ wielkości urodzajów, związany z czynnikami klimatycznymi.

Wyższa intensywność powiększa dochodowość i produktywność gospodarstw. Intensywność powinna być realizowana proporcjonalnie we wszystkich gałęziach i być oparta na uruchomieniu rezerw materialnych i należytym wykorzystaniu czasu niezbędnych prac.

Swym wywodom autor próbuje dać teoretyczne uzasadnienie oraz fragmentarycznie nawiązuje do aktualnej sytuacji rolnictwa czechosłowackiego.

KOZŁOWSKI Z.: **Niektóre przejawy wpływu lokalnego rynku na strukturę i ekonomikę rolnictwa w Polsce**. Zeszyty Naukowe Szkoły Głównej Planowania i Statystyki, zeszyt XXX, Warszawa 1961; s. 3—35, streszczenie rosyjskie i angielskie.

W części pierwszej tej pracy autor, na podstawie zbadania danych statystycznych, wyraża hipotezę o istnieniu w ekonomice rolnictwa polskiego prawidłowości występowania zwiększonego rozdrobnienia gospodarstw w miarę zmniejszania się odległości ich położenia w stosunku do rynku, lub lepszego powiązania ich z rynkiem. W hipotezie tej rynek występuje jako czynnik wpływający na kształtowanie się struktury agrarnej w kierunku jej rozdrobnienia.

W drugiej części autor analizuje międzyregionalne zróżnicowanie cen podstawowych produktów rolnych w Polsce. Stwierdza, że w poszczególnych rejonach występują swoiste układy cen, wynikające ze specyfiki warunków ekonomicznych rejonów, ich rynku lokalnego. Analiza dotyczy okresu lat pięćdziesiątych, pomimo tego autor uważa, że nie straciły one na aktualności.

Zagadnienie przedstawione w obydwu częściach traktuje jako mające ze sobą ścisły związek.

LEOPOLD A., ZAŁĘSKI J.: **Niektóre problemy postępu technicznego w rolnictwie w latach 1961—1965**. Gospodarka Planowa, Warszawa 1961, nr 6, s. 9—18.

Postęp techniczny w rolnictwie rozpatrywany jest przez autorów w odniesieniu tylko do niektórych dziedzin, jak chemizacja rolnictwa (nawożenie i ochrona roślin), mieszanki pasz treściwych, pasze pochodzenia zwierzęcego, sztuczna inseminacja, opieka weterynaryjna.

Artykuł podaje zadania planu pięcioletniego w tym zakresie, jak również ma charakter informacyjno-sprawozdawczy przytaczając szereg danych statystycznych z ostatnich lat. Liczby te wskazują na istotny postęp we wszystkich omawianych dziedzinach, co niewątpliwie przyczyniło się do wzrostu produkcji rolnej.

Należy nadmienić, że autorzy nie stawiali sobie za cel omawiania całokształtu zagadnień postępu technicznego w rolnictwie, dlatego też nie poruszali innych spraw, jak mechanizacja, melioracja, agrotechnika itp.

LINDNER H.: **Auswertung der Jahresabschlussberichte in der landwirtschaftlichen Produktionsgenossenschaften** (Wykorzystanie zamknięć rachunkowych w rolniczych spółdzielniach produkcyjnych). Die Deutsche Landwirtschaft, nr 12, Berlin 1961, s. 574—579.

Autor zbadał zamknięcia rachunkowe 97 spółdzielni produkcyjnych typu III w latach 1958—1960, wybierając najlepiej prowadzone zapiski. Pozwoliło to mu na opracowanie metody sporządzania tych zamknięć dla użytku kierownictwa spółdzielni i członków przy ustalaniu planów na lata następne i omawianiu wyników za rok ubiegły. Dla przedstawienia tej metody autor wybrał jedną spółdzielnię z okręgu Halle i podał jej wyniki produkcyjne w 18 tabelach z odpowiednim komentarzem.

Dane zawarte w tych tabelach podają najbardziej istotne informacje o gospodarstwie, co ma charakter krótkich syntetycznych sprawozdań, natomiast może nie wystarczać do planowania produkcji w gospodarstwie o powierzchni około 1500 ha.

MANTEUFFEL R.: **Nieporozumienie wokół jednostkowych kosztów produkcji**. Nowe Rolnictwo. Warszawa 1961, nr 14, s. 21—24.

Bezwzględna wysokość kosztu jednostki produktu rolniczego obliczona w oparciu o metodę rozdziałczą nie może być określana w oderwaniu od innych wielkości i wskaźników jako podstawa do wnioskowania o bezwzględnej opłacalności lub deficytowości tego produktu. Wyjątek mogą tu stanowić artykuły produkowane przez gałąź gospodarczą nie związaną lub mało związaną z całością gospodarstwa, jak tucz trzody, rośliny oleiste i włókniste, drób.

Rachunek kosztów jednostkowych zawsze musi mieć charakter pomocniczy, uzupełniający i może być użyteczny w opracowaniach nieekonomicznych dla poznania struktury tych kosztów w celu ich obniżania, dla celów porównawczych (np. określonych artykułów na różnych glebach, lub różnych stad tego samego rodzaju zwierząt). W badaniach makroekonomicznych badania te mogą być pomocne w polityce regulowania cen, szczególnie gdy chodzi o dynamikę kosztów, o rozmieszczenie produkcji.

Natomiast o bezwzględnej opłacalności produkcji rolnej można sądzić tylko na podstawie całościowego wyniku gospodarstwa rolnego. Określenie opłacalności poszczególnych artykułów opierać można na zbadaniu wpływu tego artykułu na wynik końcowy, stosując kalkulację różnicową, inaczej zwaną kalkulacją organiczną.

RATAJCZAK K.: **Wykształcenie oraz kwalifikacje pracowników w Państwowych Gospodarstwach Rolnych**. Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny, z 3, Poznań 1961, s. 211—226.

Artykuł podaje szereg danych o wykształceniu ogólnym i zawodowym pracowników fizycznych i umysłowych zatrudnionych w Państwowych Gospodarstwach Rolnych. Dla porównania przytacza analogiczne dane z innych pokrewnych działów pracy. Wykazuje również ilość pracowników z wykształceniem rolniczym wyższym i średnim, zatrudnionych w różnych działach pracy, z czego wynika, że poza rolnictwem zatrudnionych jest znacznie więcej fachowców rolniczych niż w samym rolnictwie. Wyprowadza stąd wniosek, że tak niekorzystny układ wykorzystania kadr rolniczych wynika z małej atrakcyjności zawodu rolniczego w porównaniu z innymi zawodami.

RZENDOWSKI L.: **Analiza statystyczna wzrostu produkcji rolnej**. Gospodarka Planowa, Warszawa 1961, nr 11, s. 26—31.

Artykuł dotyczy metody obliczania wzrostu produkcji rolnej. Autor podaje, że posługiwanie się jednym tylko wskaźnikiem produkcji globalnej może prowadzić do różnych wniosków w zależności od tego, jaka część produkcji zostaje zużyta we własnym gospodarstwie na siew, pasze i inne gospodarcze potrzeby. Dotyczy to tego wskaźnika szczególnie przy porównywaniu za okres kilku lat. Autor wskazuje na konsekwencje ekonomiczne takiej interpretacji wniosków z porównania absolutnej wielkości produkcji globalnej. Przeprowadza szczegółowe uzasadnienie swych tez przez wykazanie zależności funkcyjnej produkcji globalnej i produkcji końcowej. Na tej podstawie wypowiada pogląd, że dla określenia wzrostu produkcji rolnej powinny być obliczane następujące indeksy: produkcji całkowitej roślinnej, produkcji całkowitej zwierzęcej, produkcji końcowej brutto, produkcji końcowej netto, produkcji czystej.

SCHILLING D., SCHLICHT H.: **Die Abgrenzung natürlicher Standorteinheiten als Gegenstand einer ökonomischen Standortbeurteilung** (Wyodrębnienie jedno-

stek naturalnych jako temat ekonomicznej rejonizacji). Die Deutsche Landwirtschaft, nr 12, Berlin 1961, s. 581—585.

W Niemieckiej Republice Demokratycznej zagadnieniami określenia jednostek (rejonów) naturalnych zajmowały się dwie placówki badawcze. Instytut Ekonomiki Rolnej przy Akademii Nauk wyodrębnił 25 rejonów naturalnych typów gleb, przyjmując za jednostkę obszaru łączonego w jednorodne rejonu poszczególne gminy. Instytut Uprawy Rol i Roślin w Münchebergu w współpracy z administracją gospodarczą ustalił 19 rejonów produkcyjnych.

Istnienie dwóch podziałów rejonizacyjnych było niepożądane ze względu na zamieszanie, jakie to wywoływało zarówno w badaniach naukowych, jak i w praktyce. Z tych względów pracownicy obydwu instytutów postawili sobie za zadanie przeanalizować gruntownie obie metody i dążyć do ich uzgodnienia. W wyniku tych prac wyodrębniono ostatecznie 24 rejonu, w tym 6 o typie gleb piaszczystych (59% całego obszaru), 3 rejonu o typie gleb gliniastych (4%), 6 typów gleb lessowych (23%) oraz 9 typów gleb zwietrziałych (14%). Uznano, że niezbędny jest też dalszy podział bardziej szczegółowy, uwzględniający również naturalne użytki zielone. Praktyka ma wykazać, w jakim stopniu dokonany podział odpowiada zadaniom stawianym socjalistycznej produkcji.

TEPICHT J.: **Z zagadnień „modelu wzrostu” w rolnictwie Polski Ludowej.** Ekonomista, nr 5, Warszawa 1961, s. 1015—1035, streszczenie rosyjskie i angielskie.

Polityka rolna w Polsce Ludowej łączy walkę o przebudowę socjalistyczną rolnictwa z walką o wzrost produkcji. Ten sposób budowania socjalizmu w rolnictwie autor nazywa „modelem wzrostu”. Model ten ma określać, co w rozszerzonej reprodukcji rolnictwo ma otrzymać od przemysłu, a także jak te środki mają być wykorzystane.

Po tych wstępnych wyjaśnieniach autor szeroko omawia problem Funduszu Rozwoju Rolnictwa i te możliwości inwestycyjne, jakie są z nim związane dla gospodarki chłopskiej. Główną uwagę koncentruje na zagadnieniach mechanizacji, podkreślając eksperymentalny charakter tych poczyną. Poza tym omawia szereg innych akcji eksperymentalnych zmierzających do intensyfikacji rolnictwa, jak np. wypajalnia cieląt i wychowalnia jałowizny na terenie woj. wrocławskiego; próby Państwowych Ośrodków Maszynowych zawierania umów z indywidualnymi gospodarstwami na dokonanie oprócz prac mechanicznych także innych czynności — dostarczenie nawozów, nasion itp.; zawieranie „trój-umów” chłopa, POM i spółdzielni mleczarskiej, wiążących te trzy ogniwa w jeden system produkcyjny.

Autor podkreśla, że kółko rolnicze ma duże możliwości spełniania usług tego rodzaju, do tego jednak powinno ono stać się przedsiębiorstwem. Konkretny interes handlowy może połączyć kółko rolnicze i chłopa, o ile kółku rolniczemu przyswojone będą cechy przedsiębiorstwa nakładczego. Będzie to realizacja zasady łączenia interesu prywatnego chłopa z interesem społecznym w sposób, który odpowiada obecnemu poziomowi ekonomiki naszego kraju i świadomości szerokich mas chłopskich.

WESTPHALEN A.: **Soziologische und kulturelle Aspekte der Agrarpolitik** (Socjologiczne i kulturalne aspekty polityki agrarnej). Der Förderungsdienst, Wien 1961, nr 9, s. 289—297.

Artykuł stanowi streszczenie referatu wygłoszonego przez autora na V Kongresie Międzynarodowego Związku Dziennikarzy Rolniczych w Wiedniu w 1961 roku. Treść artykułu znacznie wykracza poza ramy określone tytułem. Autor porusza problemy współczesnego życia gospodarczego, widziane z pozycji krajów zachodnio-europejskich. Dużo uwagi poświęca zagadnieniom technizacji produkcji i nowoczesnej organizacji rynku, jako procesom nieodwracalnym, wywierającym swój wpływ na całość życia współczesnych społeczeństw.

Te procesy przeobrażające rzeczywistość są niejako w sprzeczności ze względną stabilnością życia społeczności rolniczej, chłopskiej. Wprawdzie społeczność ta również ulega przemianom (autor przytacza, że w niektórych obszarach Austrii ilość chłopów-robotników osiąga już 80%), to jednak chłopom wyznacza rolę kultywowania wartości stałych. Tezy swe autor próbuje uzasadniać względami ogólnoludzkimi, między innymi ideałem „wolności”, jako przeciwstawieniem się w pierwszym rzędzie technokracji, którą sam zresztą uważa za nieodwracalną konieczność. Wypowiadając że często sprzeczne poglądy autor daje pierwszeństwo emocjonalnemu ujęciu, które góruje u niego nad obiektywną oceną rozwijającej się rzeczywistości.